

บริบททางการเมืองมีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมือง
ของพรรคชาติไทยพัฒนาในการสร้างและรักษาฐานผู้สนับสนุนทางการเมือง
The Political Context Affects the Political Strategy Formulation
of The Chart Thai Pattana Party in Building and Maintaining A Base
of Political Supporters

ธีรพันธ์ พระให้พร¹ วัลลภ พิริยวรณะ²
Teerapong prahaiporn, Jiraporn Boonying

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้ มุ่งนำเสนอ บริบททางการเมืองมีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนาในการสร้างและรักษาฐานผู้สนับสนุนทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาบริบททางการเมืองมีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนาในการสร้างและรักษาฐานผู้สนับสนุนทางการเมือง ในบริบททางการเมืองของไทยในช่วงเวลาดังกล่าว กระแสความตื่นตัวทางการเมืองของกลุ่มปัญญาชนหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 16 ซึ่งได้นำมาสู่การสถาปนารัฐธรรมนูญ พ.ศ.2517 กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส.ต้องสังกัดพรรคการเมือง และ พ.ร.บ.ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.2517 ที่กำหนดระเบียบในการจัดตั้งพรรคการเมืองและการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2517 โดยพรรคชาติไทยได้จัดตั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและ พ.ร.บ.ว่าด้วยพรรคการเมืองโดยมียุทธศาสตร์ตามคำขวัญว่า “สามัคคี ก้าวหน้า มั่นคง” หลังจากพรรคชาติไทยถูกศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคแม้จะไม่สามารถใช้ชื่อเดิมได้ จึงจัดตั้งพรรคใหม่ว่า “ชาติไทยพัฒนา” เพื่อสื่อให้เห็นถึงความสืบเนื่องมาจากพรรคชาติไทยเดิม เพื่อศึกษาพรรคชาติไทยพัฒนามีวิธียุทธศาสตร์ ในการสร้างและการรักษาฐานผู้สนับสนุนทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง ยุทธศาสตร์ในการสร้างและการรักษาฐานผู้สนับสนุนทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง พบว่าพรรคชาติไทยพัฒนาที่สืบเนื่องมาจากพรรคชาติไทยด้วยวิธีสร้างฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองโดยใช้ฐานอำนาจของบุคคลที่อิทธิพลและบารมีทางการเมืองโดยเฉพาะในยุคของนายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุลที่สามารถยึดครองที่นั่ง ส.ส.มาอย่างยาวนาน ซึ่งได้ผนวกกับบารมีทางการเมืองของนายบรรหาร ศิลปอาชา ในฐานะหัวหน้าพรรคชาติไทยผู้มากด้วยอิทธิพลทางการเมืองในจังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งเป็น

Received: 2023-03-26 Revised: 2023-06-29 Accepted: 2023-07-03

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Suan Sunandha Rajabhay University. Corresponding Author e-mail: as-389@hotmail.com

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Innovation and Management Suan Sunandha Rajabhay University

3 ช่วง คือ ช่วงก่อนเข้าสู่วงการเมืองโดยมีกิจกรรมและมีส่วนร่วมทางการเมือง ช่วงเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองโดยผ่านทางบทบาทหน้าที่ทางการเมือง และช่วงดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยผ่านบทบาทสมาชิกผู้แทนราษฎร บทบาทรัฐมนตรี และบทบาทรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนราษฎร โดยมีปัจจัยสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองนายสมศักดิ์ ปรีศนันท์ทุก แยกออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ทางการเมือง และปัจจัยที่เกิดขึ้นจากองค์ประกอบภายนอก คือ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากพรรคการเมือง การสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่น การสนับสนุนจากข้าราชการในพื้นที่ และการสนับสนุนจากประชาชน และเพื่อศึกษาสาเหตุที่ทำให้พรรคชาติไทยพัฒนาไม่สามารถรักษาสถานะผู้สนับสนุนทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองหลังปีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปปี 2562 สาเหตุที่ทำให้พรรคชาติไทยพัฒนาไม่สามารถรักษาสถานะผู้สนับสนุนทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง พบว่า การสิ้นสุดลงของบทบาททางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนาในจังหวัดอ่างทองในปัจจุบัน ครอบคลุมปรีศนันท์ทุก ร่วมเคียงบ่าเคียงข้างตระกูล 'ศิลาปอชา' ภายใต้สังกัดพรรคชาติไทย และพรรคชาติไทยพัฒนา 10 ปี แต่ปัจจุบัน ตระกูลปรีศนันท์ทุก กลายเป็นอดีตของพรรคชาติไทยพัฒนาไปแล้ว ด้วยเพราะ 'สมศักดิ์' ถูกตัดสิทธิทางการเมือง จากคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในข้อหาพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ จากกรณีไม่แสดงบ้านพักส่วนตัวใน จ.อ่างทอง ที่สร้างขึ้นในช่วงที่เป็นรมช.ศึกษาธิการคำพิพากษาดังกล่าวมีผลทำให้ถูกตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต ตามรัฐธรรมนูญปี 2560 ที่ห้ามไม่ให้ผู้ที่ถูกศาลตัดสินว่าร่ำรวยผิดปกติลงสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้พรรคชาติไทยพัฒนาที่ก่อตั้งมายาวนานกว่า 30 ปีต้องปิดฉากลงชั่วคราว พรรคชาติไทย เพราะ 'สมศักดิ์' ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคชาติไทยพัฒนาจึงทำให้ทายาทตระกูลปรีศนันท์ทุกทำการย้ายพรรคไปสังกัดพรรคภูมิใจไทยเพื่อสร้างโอกาสทางการเมืองต่อไป บทบาททางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนาในจังหวัดอ่างทองในปัจจุบันจึงเป็นอันสิ้นสุดลง

คำสำคัญ (Keywords): บทบาททางการเมือง; พรรคชาติไทยพัฒนา; ผู้สนับสนุนทางการเมือง

Abstract

This article aims to present the political context affecting the political strategy formulation of the Chart Thai Pattana Party in building and maintaining a political supporter base. The objective is to study the political context and the effect on the political strategy formulation of the Chart Thai Pattana Party in building and maintaining a political supporter base. in the Thai political context during that period The political tide of intellectuals following the events of October 14, 16, which led to the establishment of the 1974 constitution requiring candidates to be Members of the House of Representatives must belong to political parties and the Political Parties Act 1974, which specifies the rules for establishing political parties and

conducting political party activities in accordance with the 1974 Constitution by the Chart Thai Party. was established in accordance with the provisions of the Constitution and Act on political parties with a strategy under the slogan "Unity, Progress, Stability" after the Chart Thai Party was dissolved by the Constitutional Court, although it was unable to use its original name. therefore established a new party that "Chart Thai Pattana" to convey the continuation of the fact that it came from the former Chart Thai Party. To study the Chart Thai Pattana Party has a strategic approach. in building and maintaining a political support base in Ang Thong Province Strategies for building and maintaining a political support base in Ang Thong Province It was found that the Chart Thai Pattana Party was a continuation of the Chart Thai Party by building a political power base in Ang Thong Province by using the power base of a person who had political influence and prestige, especially in the era of Mr. Somsak. A puzzle that can occupy a seat MPs for a long time which has been combined with the political prestige of Mr. Banharn Silpa-archa as the leader of the Thai National Party with great political influence in Suphanburi During the membership of a political party through political roles and during his term in political office through the role of a member of the House of Representatives Minister role and the role of the Vice-President of the House of Representatives with factors supporting the political power base in Ang Thong Province, Mr. Somsak The Nanthakul puzzle is divided into 2 factors, namely personal factors, namely personality, knowledge and ability. belief idea political ideology And the factor that arises from external elements is family support. support from political parties Support from local politicians Support from local government officials and public support and to study the reasons why the Chart Thai Pattana Party was unable to maintain a political supporter base in Ang Thong Province after the 2019 general election year for members of the House of Representatives, the reasons why the Chart Thai Pattana Party was unable to maintain a political supporter base in Ang Thong Province was found that the end of the current political role of the Chart Thai Pattana Party in Ang Thong Province The puzzle family Together side by side with the 'Silpa-archa' family under the Thai National Party and the Chart Thai Pattana Party for 10 years, but now the Prisonanantakul family Became the past of the Chart Thai Pattana Party because 'Somsak' was disqualified from political rights. From the verdict of the Supreme Court's Criminal Division for Persons in Political Positions on charges of unusually wealthy behavior from the case of not showing private houses in Ang Thong Province

that were built during the The deputy education minister's verdict has resulted in a lifelong disqualification from politics. According to the 2017 constitution that prohibits people convicted of being unusually wealthy from running for MPs for that reason. As a result, the Chart Thai Pattana Party, which had been established for more than 30 years, had to close down again. The Chart Thai Party, because Somsak was not a member of the Chart Thai Pattana Party, caused the heir of the Prissanantakul family to transfer the party to the Bhumjaithai Party in order to create further political opportunities The current political role of the Chart Thai Pattana Party in Ang Thong Province is thus ended.

Keywords: Political roles , Chart Thai Pattana Party , political supporters

บทนำ (Introduction)

พรรคการเมือง เป็นองค์ที่สำคัญขององค์การหนึ่งในระบอบการเมืองการปกครองในทุกระบบไม่ว่าจะเป็นระบอบประชาธิปไตย หรือระบอบเผด็จการ เป็นองค์การทางการเมืองที่จัดตั้งขึ้นโดยสมาชิกของกลุ่มที่มีความเชื่อ ความคิด อุดมการณ์ที่คล้ายกัน จึงรวมกลุ่มตั้งเป็นพรรคการเมือง (วัลลภ พิริยววรรณ 2563 หน้า 6)

การกำเนิดพรรคการเมือง เกิดขึ้นในทวีปยุโรป เมื่อประชาชนได้รวมกลุ่มกัน โดยที่ระยะแรกยังไม่มี การเรียกว่พรรคการเมือง โดยในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1850 ประชาชนในหลาย ๆ ประเทศในยุโรป ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อแสดงออกทางการเมืองการปกครอง เช่น ในประเทศอังกฤษ ได้มีการรวมตัวของ สมาคมปรัชญา สมาคมขุนนาง สมาคมของผู้แทนราษฎร ซึ่งราวศตวรรษที่ 17 ได้เรียกรวมตัวนี้ว่า (Faction) จนต่อมาในศตวรรษที่ 18 ได้มีกลุ่มผู้นำในรัฐสภาอังกฤษ เรียกรวมตัวเหล่านี้ว่า (Parties) “พรรค” “ฝ่าย” หรือ “ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง” ซึ่งในอังกฤษจากการปฏิรูปกฎหมายในปี ค.ศ. 1832 และปีค.ศ. 1867 ทำให้มีจำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมากพอจนทำให้มีการรวมตัวในรูปแบบพรรคการเมืองได้มากยิ่งขึ้น ต่อมาในศตวรรษที่ 19 ในประเทศสหรัฐอเมริกา พรรคการเมืองได้เกิดขึ้นในรัฐสมัยใหม่ ซึ่งเป็นประเทศแรกที่ทำให้สิทธิประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยในปี ค.ศ.1800 หรือพ.ศ. 2343 ในการเลือกประธานาธิบดีของประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนในอีกด้านหนึ่งของการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ ประเทศรัสเซียได้จัดตั้งกลุ่ม “บอลเชวิค” ภายใต้อื่อ “พรรคแรงงานสังคมนิยมประชาธิปไตย” ในปี ค.ศ.1917 เป็นต้น (วัลลภ พิริยววรรณ , เอกสารประกอบการสอนพรรคการเมือง)

โดยประวัติการเมืองการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดอ่างทองเดิมที่ไม่ได้มีการผูกขาดของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง กล่าวคือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดอ่างทอง ในช่วง ปี พ.ศ. 2476 – 2495 เป็นผู้สมัครอิสระไม่ได้สังกัดพรรคการเมือง และในช่วงปี พ.ศ. 2500 – 2519 เป็นช่วงที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดอ่างทองมีสังกัดพรรคการเมือง แต่ไม่ได้ผูกขาดอำนาจทางการเมืองในจังหวัดอ่างทอง จนกระทั่งพรรคชาติไทยเข้ามามีบทบาททาง

การเมืองและสามารถผูกขาดอำนาจทางการเมืองตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522 ที่พรรคชาติไทยได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดอ่างทองครั้งแรก จนถึง ปี พ.ศ. 2554 (ดูจากตารางที่ 1) ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งล่าสุดที่พรรคชาติไทยได้ที่นั่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดอ่างทอง รวมแล้วเป็นเวลากว่า 32 ปี

ตารางที่ 1 : รายชื่อสมาชิกผู้แทนราษฎรปี 2518 – 2554 จังหวัดอ่างทอง

ปี	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	วันที่เลือกตั้ง
พ.ศ. 2518	นายบุญส่ง ภูพานิช	เกษตรสังคม	26 ม.ค. 2518
	นายอรุณ เอี่ยมเอก	ธรรมสังคม	
พ.ศ. 2519	นายหิรัญ ช่างฉ่า	กิจสังคม	4 เมษายน 2519
	นายสุรชัย บุญแสง	ประชาธิปไตย	
พ.ศ. 2522	นายชวลิต วิเศษสิทธิกุล	เสรีธรรม	22 มกราคม 2522
	นายเสน่ห์ ไชยรัตนะ	ชาติไทย	
พ.ศ. 2526	นายชวลิต วิเศษสิทธิกุล	ชาติไทย	18 เมษายน 2526
	นายกมล เสมอเหมือน	กิจสังคม	
พ.ศ. 2529	นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	ชาติไทย	27 กรกฎาคม 2529
	นายนิพนธ์ วิสิทธิ์ยุทธศาสตร์	ชาติไทย	
พ.ศ. 2531	นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	ชาติไทย	24 กรกฎาคม 2531
	นายนิพนธ์ วิสิทธิ์ยุทธศาสตร์	ชาติไทย	
พ.ศ. 2535	นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	ชาติไทย	22 มีนาคม 2535
	นายนิพนธ์ วิสิทธิ์ยุทธศาสตร์	ชาติไทย	
พ.ศ. 2535	นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	ชาติไทย	13 กันยายน 2535
	นายนิพนธ์ วิสิทธิ์ยุทธศาสตร์	ชาติไทย	
พ.ศ. 2538	นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	ชาติไทย	2 กรกฎาคม 2538
	พลตำรวจโทวีโรจน์ เปาอินทร์	ประชากรไทย	
พ.ศ. 2539	นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	ชาติไทย	17 พฤศจิกายน 2539
	พลตำรวจโทวีโรจน์ เปาอินทร์	ชาติไทย	
พ.ศ. 2544	นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	ชาติไทย	6 มกราคม 2544
	พลตำรวจโทวีโรจน์ เปาอินทร์	ชาติไทย	
พ.ศ.	นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล	ชาติไทย	

ปี	ชื่อ-นามสกุล	สังกัดพรรค	วันที่เลือกตั้ง
2548	น.ส.เพ็ญชิสสา หงษ์อุบลภัฏไชย	ไทยรักไทย	6 กุมภาพันธ์ 2548
พ.ศ. 2550	นายสมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล*	ชาติไทย	23 ธันวาคม 2550
	นายภคิน ปริศนานันท์กุล	ชาติไทย	
	นายภราดร ปริศนานันท์กุล	ชาติไทยพัฒนา	
พ.ศ. 2554	นายภราดร ปริศนานันท์กุล	ชาติไทยพัฒนา	3 กรกฎาคม 2554
	นายกรวีร์ ปริศนานันท์กุล	ชาติไทยพัฒนา	

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าจังหวัดอ่างทองเป็นพื้นที่หนึ่งที่พรรคชาติไทยมีบทบาททางการเมืองมานานมากกว่า 35 ปี นับตั้งแต่การเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2522 – 2554 โดยพรรคชาติไทยเริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมือง ในจังหวัดอ่างทองในปี พ.ศ. 2522 ที่นายเสน่ห์ ไชยรัตน์ะ ได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรในจังหวัดอ่างทอง หลังจากนั้น พรรคชาติไทยสามารถผูกขาดที่นั่งสมาชิกผู้แทนราษฎรในจังหวัดอ่างทองมาโดยตลอดทั้งสองเขต และมีเพียงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ก็ครั้งที่มีพรรคการเมืองอื่นชิงพื้นที่ทางการเมืองไป เช่น ปี พ.ศ. 2526 ที่นายกลม เสมอเหมือน ตัวแทนพรรคกิจสังคมได้รับเลือกตั้งจากประชาชนสมาชิกผู้แทนราษฎรในจังหวัดอ่าง ปี พ.ศ. 2538 ที่พลตำรวจโทวิโรจน์ เปาอินทร์ ตัวแทนจากพรรคประชากรไทย และปี พ.ศ. 2548 ที่กระแสความนิยมของพรรคไทยรักไทยแรงมากในหมู่ประชาชนก็ทำให้ตัวแทนพรรคไทยรักไทยอย่าง นางสาวเพ็ญชิสสา หงษ์อุบลภัฏไชยได้รับเลือกตั้งจากประชาชนสมาชิกผู้แทนราษฎรในจังหวัดอ่างทอง และถึงแม้พรรคชาติไทยโดนศาลรัฐธรรมนูญตัดสินคดีให้ยุบพรรค เนื่องจากกรณีทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ. 2550 ทำให้หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค ถูกเพิกถอนสิทธิ์เลือกตั้งเป็นระยะเวลา 5 ปี แต่อย่างไรก็ตามพรรคชาติไทยพัฒนาที่ถูกก่อตั้งขึ้นมาแทนที่พรรคชาติไทยก็ยังรักษาพื้นที่ทางการเมืองในจังหวัดอ่างทองมาโดยตลอดจนถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2554 จังหวัดอ่างทองจึงถือว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่พรรคชาติไทยพัฒนาเข้ามามีบทบาททางการเมืองมาอย่างยาวนาน (สมศักดิ์ ปริศนานันท์กุล, 2554, หน้า 128-129)

จากที่กล่าวในข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาบริบททางการเมืองมีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนาในการสร้างและรักษาฐานผู้สนับสนุนทางการเมือง ซึ่งการนำเสนอแบ่งเป็น 4 ส่วน กล่าวคือ ส่วนแรก : ความเป็นมาของพรรคการเมือง ส่วนที่สอง : ลักษณะและการพัฒนาของพรรคการเมืองไทย ส่วนที่สาม : วิธีการในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนาในจังหวัดอ่างทอง ระหว่างปี พ.ศ. 2522 – 2557 และส่วนสุดท้ายเป็นการสรุป

ความเป็นมาของพรรคการเมือง

การกำเนิดพรรคการเมือง เกิดขึ้นในทวีปยุโรปได้รวมกลุ่มกันโดยที่ระยะแรกยังไม่มีการเรียกว่าพรรคการเมือง โดยในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1850 ประชาชนในหลาย ๆ ประเทศในยุโรป ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อแสดงออกทางการเมืองการปกครอง เช่น ในประเทศอังกฤษ ได้มีการรวมตัวของ สมาคมปรัชญา สมาคมขุนนาง สมาคมของผู้แทนราษฎร ซึ่งราวศตวรรษที่ 17 ได้เรียกการรวมตัวนี้ว่า (Faction) จนต่อมาในศตวรรษที่ 18 ได้มีกลุ่มผู้นำในรัฐสภาอังกฤษ เรียกการรวมตัวเหล่านี้ว่า (Parties) “พรรค” “ฝ่าย” หรือ “ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง” ซึ่งในอังกฤษจากการปฏิรูปกฎหมาย ในปี ค.ศ. 1832 และปีค.ศ. 1867 ทำให้มีจำนวนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมากพอจนทำให้มีการรวมตัวในรูปแบบพรรคการเมืองได้มากยิ่งขึ้น โดยที่พรรคการเมืองของอังกฤษเกิดจากการรวมตัวกันของสมาชิกรัฐสภาในช่วงทศวรรษที่ 1870 ที่เป็นชนชั้นสูงโดยจัดตั้งสมาคมพรรค (party association) พรรคเสรีนิยม (Liberal) เป็นการรวมกลุ่มของชนชั้นกลาง และพรรคแรงงานที่เกิดมาจากการจัดสหภาพแรงงาน ก็จัดตั้งกลุ่มทางการเมืองขึ้นมาเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชนชั้นแรงงาน ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองในประเทศอังกฤษเหล่านี้มิได้จัดตั้งโดยใช้กฎหมาย ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาการเกิดขึ้นของพรรคการเมืองก็เกิดขึ้นมาจากการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมืองที่คล้ายกัน โดยแบ่งออกเป็นสองพวก คือ พวก Federalist ซึ่งสนับสนุนการร่างรัฐธรรมนูญที่ยกร่างเสร็จ กับพวก Anti- Federalist ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการยกร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว หลังจากนั้นพรรคที่เห็นชอบกับร่างรัฐธรรมนูญก็ใช้ชื่อพรรคการเมืองตนว่า Federalist ซึ่งได้ยุบตัวเองลงในปี ค.ศ.1820 ส่วนพวก Anti- Federalist ได้ก่อตั้งพรรคโดยใช้ชื่อพรรคการเมืองว่า Democratic Republican โดยระยะหลังมีการแยกตัวออกมาเป็นพรรค Democrat เพื่อเป็นตัวแทนของคนทั่วไปในสหรัฐอเมริกา และต่อมาพวกที่เหลือของกลุ่มก็ได้มีการก่อตั้งพรรค Whigs ได้รวมกลุ่มกับกลุ่มที่ต่อต้านการมีทาส จัดตั้งพรรค Republican ในช่วงต้นทศวรรษ 1850 เพื่อต่อต้านการมีทาส (สุจิต บุญบงการ, 2547 , หน้า 169 - 171)

นอกจากนี้มอริซ ดูแวร์เซ (Maurice Duverger) ได้แบ่งรูปแบบของพรรคการเมืองออกเป็น 3 รูปแบบ คือ พรรคดั้งเดิมหรือพรรคชนชั้น พรรคมวลชน และพรรคกึ่งมวลชนหรือพรรคผสม

1. พรรคชนชั้น (Cadre Party) หรือพรรคดั้งเดิม (Traditional Party) เป็นลักษณะของกลุ่มการเมืองของชนชั้นสูงในสังคม ที่บุคคลรวมกลุ่มกัน โดยมีบุคคลคนเดียวมีอิทธิพลเหนือทุกคนภายในกลุ่ม มักจะเป็นกลุ่มขุนนาง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงและอิทธิพลในทางเศรษฐกิจ

1.1 พรรคชนชั้นแบบยุโรป เป็นพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบของพรรคชนชั้น ได้แก่ พรรคอนุรักษนิยม, พรรคเสรีนิยม, พรรคก้าวหน้า เป็นต้น

1.2 พรรคชนชั้นแบบอเมริกัน พรรคการเมืองในสหรัฐอเมริกา ได้เกิดขึ้นมาหลังจากที่อเมริกาเอาชนะอังกฤษในสงครามกัวเกราชปี ค.ศ. 1785 มีลักษณะการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง ต้องการบุคคลที่มีชื่อเสียงเข้ามาเป็นสมาชิก โครงสร้างพรรคเป็นแบบหลวม มีการกิจในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา โดยการส่งสมาชิกของพรรคลงรับสมัครเลือกตั้ง โดยที่พรรคชนชั้นกลางในอเมริกา

2 พรรคใหญ่ คือ พรรคแนวทางเสรีนิยม (Democrat Party) ,พรรคแนวทางอนุรักษ์นิยม (Republican Party)

2. พรรคมวลชน (mass-based Party) ถือกำเนิดในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยกลุ่มสังคมนิยม (Socialist Movements) จนพัฒนามาเป็นพรรคการเมืองชื่อว่า พรรคสังคมนิยม เป็นพรรคที่เน้นและให้ความสำคัญกับมวลชน (Mass) นอกจากนี้แล้วยังมีพรรคต่าง ๆ ที่พยายามเลียนแบบอุดมการณ์ของพรรคสังคมนิยม เช่น พรรคคอมมิวนิสต์ พรรคฟาสซิสต์ พรรคชาตินิยม พรรคมวลชนมีลักษณะที่เน้นจำนวนสมาชิกเป็นเรื่องสำคัญ และคุณภาพของสมาชิกเป็นเรื่องรองลงมา โดยที่รูปแบบของพรรคมวลชนนี้มี 3 รูปแบบ คือ สังคมนิยม แบบคอมมิวนิสต์ และแบบฟาสซิสต์

2.1 พรรคมวลชนแบบสังคมนิยม (Socialist Mass-based Party) มุ่งหมายที่จะรวบรวมสมาชิก ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และที่สำคัญพรรคต้องการจัดหาทุนช่วยเหลือผู้สมัครลงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นคนในชั้นแรงงานและมีอุดมการณ์เปลี่ยนแปลงสังคม ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถที่จะขอความช่วยเหลือสนับสนุนทางการเงินจากบรรดานายทุนได้ ในเรื่องของสมาชิก พรรคสังคมนิยมได้ให้ความสำคัญกับมวลชนมาก เมื่อสมัครเป็นสมาชิกแล้วก็ต้องเสียค่าบำรุงพรรคเป็นประจำ การจะเข้ามาเป็นสมาชิกนั้นต้องผ่านความเห็นชอบจากองค์กรใหญ่เสียก่อน ทางด้านการศึกษา พรรคสังคมนิยมจะให้ความรู้ในทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปที่สนใจ

2.2 พรรคมวลชนแบบคอมมิวนิสต์ (Communist Mass-based Party) ถือกำเนิดขึ้นมาในยุโรปตะวันตก ซึ่งเกิดขึ้นมาจากการแยกตัวของพรรคสังคมนิยมที่สมาชิกมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในเรื่องแนวทางไปสู่สังคมนิยม ปี ค.ศ. 1920 โดยฝ่ายแรกเห็นว่าเป็นไปได้โดยสันติวิธี ส่วนฝ่ายหลังเห็นว่าต้องใช้วิธีการรุนแรง ทำให้ฝ่ายหลังแยกตัวออกมาเป็นพรรคคอมมิวนิสต์

2.3 พรรคมวลชนแบบฟาสซิสต์ (Fascist Mass-based Party) คือ พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ชาตินิยมवादสุด มีลักษณะในการจัดองค์กรที่เหมือนกับพรรคคอมมิวนิสต์ คือมีโครงสร้างแบบเผด็จการ รวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง ผู้นำพรรคคือบุคคลที่สำคัญที่สุด มีลักษณะในการจัดองค์กรเป็นแบบกองทัพ เน้นเรื่องระเบียบวินัยของสมาชิก สมาชิกส่วนใหญ่ที่เป็นหัวหน้าจะติดอาวุธเป็นหน่วยจู่โจม และภายในพรรคยังมีหน่วยสำรองอยู่ไว้อีก ผลจากการพัฒนาของพรรคฟาสซิสต์ ทำให้พรรคเกิดขึ้นมา 2 รูปแบบ เช่น แบบก้าวหน้าทางวิชาการ คือ เยอรมัน แบบที่สอง อยู่ในประเทศที่ก้าวหน้าทางวิชาการน้อย เช่น สเปน และโปรตุเกส

3. พรรคกึ่งมวลชน กึ่งชนชั้น หรือกึ่งแบบผสม (mixed Party) คือพรรคที่มีการผสมระหว่างการจัดองค์กรแบบชนชั้นและแบบมวลชน ซึ่งมักจะปรากฏให้เห็นในพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นทางอ้อม และในพรรคการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายมีลักษณะใกล้เคียงกับพรรคมวลชนมากกว่าพรรคชนชั้น

3.1 พรรคที่เกิดขึ้นโดยทางอ้อม หมายถึง พรรคการเมืองที่ไม่ได้เปิดรับสมาชิกโดยตรง แต่จะมีสมาชิกที่เป็นองค์กรผลประโยชน์ต่าง ๆ เช่น สหพันธ์ สหกรณ์ องค์กร สมาคม ชมรม

คณะกรรมการระดับต่าง ๆ ของพรรคนี้ จะประกอบไปด้วยตัวแทนจากองค์กรต่าง ๆ ในข้างต้น เช่น พรรคแรงงานในอังกฤษ

3.2 พรรคการเมืองในประเทศกำลังพัฒนา ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พรรคการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาได้พัฒนาขึ้นมาอย่างมากมาย แม้ในบางช่วงลักษณะของพรรคการเมืองดังกล่าวจะก่อตั้งขึ้นมาแตกต่างจากพรรคการเมืองในยุโรปตะวันตกและอเมริกา สำหรับพรรคคอมมิวนิสต์ในจีน เวียดนาม ลาว คิวบา ก็ไม่ได้แตกต่างไปจากรัสเซียนักในแอฟริกาพรรคการเมืองมีลักษณะเฉพาะและคล้ายคลึงกับพรรคชนชั้นมากกว่าพรรคมวลชน โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้นำมากกว่าสมาชิกโดยทั่วไป สรุปในประเทศด้อยพัฒนา ลักษณะโครงสร้างของพรรคการเมืองทั้งที่เป็นอนุรักษนิยมและเสรีนิยมนั้น มีพื้นฐานมาจากกลุ่มคนที่มีชื่อเสียงและมีอิทธิพลเพียงไม่กี่คน

ลักษณะและการพัฒนาของพรรคการเมืองไทย

หลังจากที่เราศึกษาที่มาของพรรคการเมืองในประชาธิปไตยของชาติตะวันตกไปแล้ว จะพบว่าพรรคการเมืองในประเทศไทยไม่ได้มีวิวัฒนาการที่เหมือนกับพรรคการเมืองในประเทศตะวันตก กล่าวคือ การตั้งพรรคการเมืองในประเทศไทยต้องจัดตั้งภายใต้กรอบของกฎหมาย เพราะว่าหากปราศจากการรับรองด้วยกฎหมายก็ไม่สามารถจัดตั้งพรรคการเมืองได้ ซึ่งจากกรอบแนวคิดดังกล่าว ทำให้พรรคการเมืองของประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองอย่างสมบูรณ์ได้ ประกอบการเมืองไทยยังอยู่ภายใต้ของวงจรรูปาทวิ มีการทำรัฐประหารกันอยู่ เสมอนำมาซึ่งการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง เป็นต้น (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2536)

โดยที่ลักษณะของพรรคการเมืองในประเทศไทยสามารถแบ่งได้ตามบริบททางการเมือง ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ต่อไปนี้

1. พรรคการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ. 2475 – พ.ศ. 2520 ระบบการเมืองไทยภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 นั้น มีลักษณะที่ผูกขาดทั้งฝ่ายข้าราชการทหารและพลเรือน ทำให้บทบาทของพรรคการเมืองในระยะแรกมีอยู่อย่างจำกัดอยู่ในกลุ่มคณะราษฎรเท่านั้น จนถึงวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2489 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนชาวไทย ทำให้มีการรวมตัวกันก่อตั้งพรรคการเมืองขึ้นมามากถึง 6 พรรค ได้แก่ พรรคก้าวหน้า, พรรคสหชีพ, พรรคแนวรัฐธรรมนูญ, พรรคประชาธิปไตย, พรรคประชาชน เป็นต้น พรรคการเมืองไทยในตอนนั้นก่อตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อขึ้นสู่อำนาจทางการเมือง ประกอบกับในระยะเวลานั้นตั้งแต่หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จนถึง พ.ศ. 2520 มีการยึดอำนาจทำรัฐประหารกันหลายครั้ง มีการจัดตั้งพรรคการเมืองและมีการยกเลิกระบบพรรคการเมืองทุกครั้ง ทำให้สภาพการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยในระยะนี้ ตกอยู่ในสภาพล้มลุกคลุกคลานอยู่เสมอ กล่าวคือ เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ นำมาซึ่งการเลือกตั้งเพื่อบริหารประเทศไปสักระยะ รัฐบาลมักมีปัญหาในการบริหารประเทศ เพราะรัฐบาลใน

ระยะนั้นเป็นลักษณะของพรรคผสม จึงเป็นเหตุผลนำไปสู่การรัฐประหาร ล้มรัฐธรรมนูญ ปกครองประเทศด้วยระบอบเผด็จการ ซึ่งในระยะเวลาดังกล่าว ประเทศไทยประสบปัญหาในข้างต้นวนไปเวียนมา ติดอยู่ในวงจร อุบาทว์ ส่งผลให้พรรคการเมืองในประเทศไทยขาดการพัฒนาต่อเนื่อง

2. พรรคการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ.2521 – 2540 พรรคการเมืองในช่วงนี้มีลักษณะเป็นช่วงรอยต่อของระบบการปกครองแบบอำมาตยาธิปไตยไปสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย กล่าวคือมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยลักษณะครึ่งใบ โดยในช่วงนี้เริ่มมีนักธุรกิจนายทุน และชนชั้นกลาง เข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น โดยที่บทบาทของกลุ่มคนดังกล่าวในข้างต้น บางกลุ่มก็เข้ามาลงรับสมัครเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร บางกลุ่มก็เข้ามามีบทบาทในการการสนับสนุนพรรคการเมืองโดยทางอ้อม คือ การให้เงินทุนในการเลือกตั้ง เพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นสิ่งสำคัญ โดยพรรคการเมืองไทยในระยะนี้มีลักษณะที่คล้ายกันแทบทุกพรรคนักการเมืองฟุ้งฟิงกลไกระบบอุปถัมภ์จากกลุ่มนักธุรกิจและผู้มีอิทธิพลประจำท้องถิ่นในการระดมคะแนนเสียงและการสนับสนุนทางการเงิน ทำให้ความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองอ่อนแอ เพราะพรรคการเมืองอาศัยฟุ้งฟิงปัจเจกบุคคล ส่วนในเรื่องของนโยบายพรรคการเมืองนั้นเป็นนามธรรมซะส่วนใหญ่ ประกอบกับการเมืองไทยในตอนนั้นเปิดโอกาสให้คนภายนอกการเลือกตั้งเข้ามาบริหารรัฐบาล ตัวอย่างเช่น ยุคของ พลเอกเปรม ติลสุลานนท์

3. พรรคการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ.2541 - 2557 พรรคการเมืองในช่วงนี้ของประเทศไทยนั้น นักธุรกิจเข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยตรง ประกอบกับกฎหมายที่เกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้น เอื้อต่อการเกิดขึ้นของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ และพรรคการเมืองมีกลุ่มทุนระดับชาติเข้ามาเกื้อหนุน สามารถสร้างความนิยมผ่านทางนโยบายประชานิยม กลยุทธ์ทางการเมืองมีลักษณะคล้ายกับกลยุทธ์ทางการตลาด ส่งผลให้รูปแบบและวิธีการแข่งขันทางการเมืองเปลี่ยนไป ประกอบกับการเมืองในช่วงนี้มีการชุมนุมประท้วง ประชาชนแบ่งเป็นหลายพรรคหลายพวกอย่างไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย จนนำมาซึ่งการรัฐประหาร สองครั้งโดยการนำของคณะทหารทำให้บทบาทของพรรคการเมืองของไทยต้องยุติลงอีกครั้ง

วิธีการในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของพรรคชาติไทยพัฒนาในจังหวัดอ่างทอง ระหว่างปี พ.ศ. 2522 – 2557

บทบาททางการเมืองของพรรคชาติไทย ในจังหวัดอ่างทองมีดังนี้พรรคชาติไทยในช่วงแรกนั้นนอกจากเป็นการรวมกลุ่มของเครือญาติชอยราชครูแล้ว ยังมีนายทหารและกลุ่มนักธุรกิจที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับตระกูลอดิเรกสาร และตระกูลขุนหะวัน อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากนักธุรกิจรายใหญ่อีกหลายราย จึงถูกวิจารณ์ว่าเป็นพรรคการเมืองที่มีฐานะทางการเงินที่ ยุคพลตรีประมาณ อดิเรกสาร ครั้งแรก (2518 – 2529) ครั้งที่สอง (2535 - 2537) พรรคชาติไทยได้เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองครั้งแรกเมื่อเข้าร่วมเป็นพรรครัฐบาลของหม่อมราชวงศ์ศึกฤทธิ์ ปราโมช ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรี ในช่วง 14 มีนาคม พ.ศ. 2518 – 12 มกราคม 2519 ทำให้ในช่วงนั้นกลุ่มชอยราชครูกลับมามีบทบาททางการเมืองอีกครั้ง โดยพลตรีประมาณ อดิเรกสาร เป็นรอง

นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม แต่ภายหลังเหตุการณ์ความวุ่นวาย 6 ตุลาคม 2519 ทำให้กลุ่มนายทหารในพรรคชาติไทยหมดบทบาทลงไปเพราะกลุ่มทหารที่ทำการรัฐประหาร หลังเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นคนละกลุ่มกับที่มีบทบาทอยู่ในพรรคชาติไทย หลังจากนั้นพรรคชาติไทยเริ่มเข้าสู่ยุคนักการเมืองท้องถิ่นและนักธุรกิจมากขึ้น เช่น นายบรรหาร ศิลปอาชา ต่อมาภายหลังเลือกตั้งในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 พรรคชาติไทยเป็นพรรคฝ่ายค้านครั้งแรก และการเลือกตั้งวันที่ 21 เมษายน พ.ศ.2526 พรรคชาติไทยประสบความสำเร็จในการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งมากกว่าทุกครั้ง คือได้ที่นั่งในรัฐสภาทั้งหมด 72 คนรองจากพรรคกิจสังคมที่ไป 92 คน ซึ่งในตอนนั้นมีผู้สมัครที่ไม่สังกัดพรรคการเมืองได้เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรถึง 24 คน หลังจากผ่านการเลือกตั้งไปได้ไม่กี่วันก็มีกลุ่มนักการเมืองจำนวนหนึ่งเข้ามาสังกัดพรรคชาติไทยมากยิ่งขึ้น ทำให้พรรคชาติไทยมีสมาชิกผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นเป็น 108 คนแต่อย่างไรก็ตามพรรคชาติไทยก็ไม่ได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ทำให้พรรคชาติไทยได้เป็นฝ่ายค้านเป็นครั้งที่สอง ซึ่งหลังจากนั้นพรรคชาติไทยก็มีความขัดแย้งกันภายในพรรค จึงทำให้มีกระแสการเปลี่ยนหัวหน้าพรรค

ยุคของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (2529 - 2534) ถึงแม้พรรคชาติไทยในช่วงนี้จะมีปัญหาความขัดแย้งกันภายในเนื่องจากไม่สามารถเป็นพรรคร่วมรัฐบาล จึงได้ทำการเปลี่ยนในตำแหน่งหัวหน้าพรรค ซึ่งในยุคของพลเอกชาติชาย ถือว่าเป็นช่วงเวลาที่พรรคชาติไทยประสบความสำเร็จ โดยผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ซึ่งนับว่าเป็นการเลือกตั้งครั้งประวัติศาสตร์ของพรรคชาติไทย เพราะพรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้งมากที่สุดที่นั่งสมาชิกผู้แทนราษฎรในจำนวน 87 คนถึงแม้ตัวของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณจะยังไม่ได้ประกาศแน่ชัดว่าจะจะเป็นนายกรัฐมนตรี เพราะเกรงว่านักการเมืองพรรคอื่นจะไปสนับสนุนพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง แต่ถึงอย่างไรก็ตามภายหลังพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ประกาศไม่ขอดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำให้พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณได้รับการสนับสนุนให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 17 ของประเทศไทยโดยมีพรรคกิจสังคม พรรคประชาธิปัตย์ พรรคราษฎร พรรคสหประชาชาติไทย และพรรคมวลชนเข้าร่วมเป็นรัฐบาล(นคร พจนวรวงษ์,2542) โดยพลเอกชาติชาย นายกรัฐมนตรีได้ประกาศนโยบาย “เปลี่ยนสนามรบเป็นสนามการค้า” สานสัมพันธ์กับประเทศจีนในช่วงสงครามเย็น ทำให้สภาพเศรษฐกิจดีขึ้น มีการพัฒนาและปฏิรูปในหลายด้าน เช่น การเมือง การศึกษา การพัฒนาชนบท แก้ไขปัญหาพิชผลทางการเกษตร พัฒนาระบบชลประทาน การคมนาคม แต่อย่างไรก็ตาม บทบาททางการเมืองของพรรคชาติไทยในฐานะหัวหน้ารัฐบาลก็ต้องยุติลงไป เนื่องจากคณะ รสช. ได้ทำการรัฐประหารอีกครั้ง เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในตำแหน่งผู้นำพรรคอีกครั้ง

ยุคพลอากาศเอกสมบุญ ระหงส์ (2534 - 2535) บทบาททางการเมืองของพรรคชาติไทยในยุคนี้ ได้เข้าร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลผสมกับรัฐบาลของพลเอกสุจินดา คราประยูร ก่อนที่พลตรี ประमाण อติเรกสารจะกลับมาเป็นหัวหน้าพรรคอีกครั้งในช่วงปี พ.ศ.2535 - 2537 แต่อย่างไรก็ตาม พรรคชาติไทยในช่วงนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของการบริหารพรรคใหม่ เปิดรับสมาชิก

พรรครุ่นใหม่ เพื่อเข้ามาทดแทนสมาชิกพรรครุ่นเก่า เพื่อลดความขัดแย้งภายในพรรค

ยุคนายบรรหาร ศิลปอาชา (2537 - 2551) เป็นยุคที่กลุ่มชวยราชครูไม่มีบทบาทในการบริหารพรรคชาติไทย พรรคชาติไทยที่มีนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นหัวหน้าพรรค นั้น พยายามสร้างภาพลักษณ์ของพรรคขึ้นมาใหม่ ด้วยการใช้สโลแกนว่า “สัจจะนิยม สร้างสังคมให้สมดุล” ทำให้ผลการเลือกตั้ง 2 กรกฎาคม 2538 พรรคชาติไทยได้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดจำนวน 92 คน ได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ภายหลังจากการบริหารการปกครองของนายกรัฐมนตรีบรรหาร ศิลปอาชาบริหารประเทศมาได้สักระยะหนึ่งก็เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในพรรคร่วมรัฐบาลรวมถึงพรรคชาติไทยด้วยกันเอง โดยเฉพาะปัญหาการแบ่งโควตารัฐมนตรีภายในพรรคชาติไทยให้แก่กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ภายในพรรค

จากพัฒนาการพรรคชาติไทยจนมาถึงการก่อตั้งพรรคชาติไทยพัฒนาในช่วงต้น ทำให้เห็นว่าในตอนแรกของพรรคนั้น เป็นการรวมตัวของกลุ่มนายทหารชวยราชครูที่ขยายเครือข่ายธุรกิจออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้พรรคชาติไทยในขณะนั้นมีลักษณะของเครือข่ายในรูปแบบของการเป็นเครือข่าย ครอบครัวยุค และคนใกล้ชิดกันค่อนข้างสูง ศูนย์กลางของเครือข่ายอยู่ที่ตระกูลชุนหะวณิช ซึ่งสมาชิกพรรคในสมัยนั้นยังรู้สึกว่าการพรรคชาติไทยเป็นสมบัติประจำตระกูลของกลุ่มนายทหารชวยราชครู ต่อมาวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่ โดยที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับนี้ได้ระบุหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งพรรคการเมือง จะต้องมียุทธศาสตร์ผู้ร่วมก่อตั้งพรรค 15 คน เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิด อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และพรรคการเมืองจะต้องมีสมาชิกทั่วประเทศรวมแล้วไม่น้อยกว่า 5,000 คน ในจำนวนสมาชิก 5,000 คนนี้จะต้องกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ภาคละ 5 จังหวัด และยังกำหนดให้สมาชิกพรรคในจังหวัดไม่น้อยกว่า 50 คน อีกทั้งยังต้องผ่านความเห็นชอบของ นายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งจากสาเหตุในช่วงต้น ทำให้พรรคการเมืองหลายๆ พรรค รวมทั้งพรรคชาติไทยต้องเร่งขยายเครือข่ายของพรรคออกไปตามทั่วทุกภูมิภาคเพื่อให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง เหตุผลดังกล่าวนี้มีผลให้พรรคชาติไทยในยุคนั้นมีกลุ่มนักการเมือง นักธุรกิจ พ่อค้า รวมถึงผู้มีชื่อจากหลากหลายท้องถิ่นเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคจำนวนมาก และกลุ่มผู้นำของพรรคยังเปิดโอกาสให้นายบรรหาร ศิลปอาชาเข้ามาเป็นเลขาธิการพรรค เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานต่างๆ ภายในพรรคกับกลุ่มการเมืองต่าง ๆ การเข้ามาดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคของนายบรรหาร ศิลปอาชาก็มีผลทำให้กลุ่มชวยราชครูไม่ได้ผูกขาดในการบริหารพรรคชาติไทยแต่เพียงกลุ่มเดียวเหมือนเช่นในระยะแรกหลังจากที่มีการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคอย่างเป็นทางการในวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2525 ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 พรรคชาติไทยสามารถแบ่งกลุ่มการเมืองต่างๆ ภายในพรรคได้ดังนี้

1.กลุ่มนายบรรหาร ศิลปอาชา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตภาคกลางจำนวน 20 คน

2. กลุ่มนายวัฒนา อัสวเหม สมานิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดสมุทรปราการและใกล้เคียง จำนวน 10 คน

3. กลุ่มนายทวิช กลิ่นประทุมสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดมหาสารคามจำนวน 10 คน

4. กลุ่มนายเสนาะ เทียนทองสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรในเขตปราจีนบุรี สระแก้วจำนวน 10 คน

5. กลุ่มยังเติร์ก นำโดยนายปองพล อติเรกสาร นายปิยะรัฐ วัชรภรณ์ ร.ต.ท. เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ นายประจวบ ไชยสาส์น พ.อ. ณรงค์ กิตติขจร

6. กลุ่ม พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรในเขตจังหวัดนครราชสีมาจำนวน 10 คน พรรคชาติไทยได้ขยายอำนาจทางการเมืองของพรรคผ่านผู้มีอิทธิพลประจำท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะบรรดาเจ้าพ่อหรือนักเลงที่ผันตัวเองมาทำธุรกิจจนประสบความสำเร็จ จากบทความเรื่อง “บทบาทเจ้าพ่อท้องถิ่นในเศรษฐกิจการเมืองไทย” (สมบัติ จันทร์วงศ์) เจ้าพ่อทั้งหลายตามท้องถิ่น ร่ำรวยขึ้นมาในยุคที่เศรษฐกิจในประเทศไทยกำลังเฟื่องฟูช่วงปี พ.ศ. 2493-2503 จากการขยายตัวของพืชผลทางการเกษตร เช่น ปอ ข้าวโพด มัน อ้อย และปัจจัยที่สำคัญอีกข้อหนึ่งคือการขยายการลงทุนจากต่างประเทศเข้าไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้เจ้าพ่อเหล่านี้มีโอกาสที่ได้เปรียบคนอื่นในท้องถิ่นในการเข้าไปถึงทุนเหล่านั้น เนื่องจากมีอำนาจเหนือข้าราชการในท้องถิ่นในการใช้อำนาจทางการเงินที่สามารถชกแจงข้าราชการเข้าเป็นพรรคพวกได้ ซึ่งปัจจัยได้เปรียบทางการเงินและอำนาจที่มีเหนือข้าราชการในพื้นที่ ทำให้สามารถใช้อิทธิพลดังกล่าวขยายอาณาเขตธุรกิจของตน เช่น เสียหาย ที่สามารถขยายธุรกิจค้าไม้ได้ในระยะเวลาไม่นาน ในช่วงเวลาประมาณ ปี พ.ศ. 2513 เจ้าพ่อหลายๆคนก็เริ่มสร้างเครือข่ายทางการเมืองของตัวเองขึ้นมาเพื่อเป็นเกราะป้องกันในการดำเนินธุรกิจและเพื่อสร้างความก้าวหน้าทางธุรกิจ ซึ่งสาเหตุจากในข้างต้นทำให้เจ้าพ่อ และนักการเมืองเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมมือกันในการแสวงหาผลประโยชน์ในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น เจ้าพ่อให้การสนับสนุนทางการเงินแก่นักการเมืองพรรคการเมือง และเมื่อนักการเมืองที่ตนสนับสนุนได้มีตำแหน่งใหญ่ๆในรัฐบาลก็ให้ความเกื้อหนุนในทางธุรกิจเจ้าพ่อเป็นการตอบแทน ดังจะเห็นได้ว่าในปีพ.ศ. 2526-2531 เสียหายได้เป็นกรรมการบริหารพรรคที่สำคัญคนหนึ่งของพรรคชาติไทย และมีบทบาทสำคัญในการขยายเครือข่ายอำนาจพรรคชาติไทยมายังจังหวัดอ่างทอง ได้สำเร็จตั้งแต่ปีพ.ศ.2522 จนถึงปัจจุบัน

บทสรุป

จากพัฒนาการพรรคชาติไทยจนมาถึงการก่อตั้งพรรคชาติไทยพัฒนาในข้างต้น ทำให้เห็นว่าในตอนแรกของพรรคนั้น เป็นการรวมตัวของกลุ่มนายทหารชอยราชครูที่ขยายเครือข่ายธุรกิจออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้พรรคชาติไทยในขณะนั้นมีลักษณะของเครือข่ายในรูปแบบของการเป็นเครือญาติ ครอบครัว และคนใกล้ชิดชิดกันค่อนข้างสูง ศูนย์กลางของเครือข่ายอยู่ที่ตระกูลชุนหะวัณ ซึ่งสมาชิกพรรคในสมัยนั้นยังรู้สึกว่าการพรรคชาติไทยเป็นสมบัติประจำตระกูลของกลุ่มนายทหาร

ชวยราชครู ต่อมาวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2524 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองขึ้นมาใหม่ โดยที่พระราชบัญญัติพรรคการเมืองในฉบับนี้ได้รับหลักการเกณฑ์ในการจัดตั้งพรรคการเมือง จะต้องมียารชื่อผู้ร่วมก่อตั้งพรรค 15 คน เป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิด อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และพรรคการเมืองจะต้องมีสมาชิกทั่วประเทศรวมแล้วไม่น้อยกว่า 5,000 คน ในจำนวนสมาชิก 5,000 คนนี้จะต้องกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ภาคละ 5 จังหวัด และยังกำหนดให้สมาชิกพรรคในจังหวัดไม่น้อยกว่า 50 คน อีกทั้งยังต้องผ่านความเห็นชอบของ นายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งจากสาเหตุในข้างต้น ทำให้พรรคการเมืองหลายๆ พรรค รวมทั้งพรรคชาติไทยต้องเร่งขยายเครือข่ายของพรรคออกไปตามทั่วทุกภูมิภาคเพื่อให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง เหตุผลดังกล่าวนี้มีผลให้พรรคชาติไทยในยุคนั้นมีกลุ่มนักการเมือง นักธุรกิจ พ่อค้า รวมถึงผู้มีชื่อจากหลากหลายท้องถิ่นเข้ามาเป็นสมาชิกพรรคจำนวนมาก และกลุ่มผู้นำของพรรคยังเปิดโอกาสให้นายบรรหาร ศิลปอาชาเข้ามาเป็นเลขาธิการพรรค เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานต่างๆ ภายในพรรคกับกลุ่มการเมืองต่าง ๆ การเข้ามาดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคของนายบรรหาร ศิลปอาชาก็มีผลทำให้กลุ่มชวยราชครูไม่ได้ผูกขาดในการบริหารพรรคชาติไทยแต่เพียงกลุ่มเดียวเหมือนเช่นในระยะแรกหลังจากที่มีการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคอย่างเป็นทางการในวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ.2525 ภายใต้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524

พรรคชาติไทยได้ขยายอำนาจทางการเมืองของพรรคผ่านผู้มีอิทธิพลประจำท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะบรรดาเจ้าพ่อ หรือนักเลงที่ผันตัวเองมาทำธุรกิจจนประสบความสำเร็จ จากบทความเรื่อง “บทบาทเจ้าพ่อท้องถิ่นในเศรษฐกิจการเมืองไทย” (สมบัติ จันทรวงศ์) เจ้าพ่อทั้งหลายตามท้องถิ่นร่ำรวยขึ้นมาในยุคที่เศรษฐกิจในประเทศไทยกำลังเฟื่องฟูช่วงปี พ.ศ. 2493-2503 จากการขยายตัวของพืชผลทางการเกษตร เช่น ปอ ข้าวโพด มัน อ้อย และปัจจัยที่สำคัญอีกข้อหนึ่งคือการขยายการลงทุนจากต่างประเทศเข้าไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้เจ้าพ่อเหล่านี้มีโอกาสที่ได้เปรียบคนอื่นในท้องถิ่นในการเข้าไปลงทุนเหล่านั้น เนื่องจากมีอำนาจเหนือข้าราชการในท้องถิ่นในการใช้อำนาจทางการเงินที่สามารถชักจูงข้าราชการเข้าเป็นพรรคพวกได้ ซึ่งปัจจัยได้เปรียบทางการเงินและอำนาจที่มีเหนือข้าราชการในพื้นที่ ทำให้สามารถใช้อิทธิพลดังกล่าวขยายอาณาเขตธุรกิจของตน เช่น เสียหาย ที่สามารถขยายธุรกิจค้าไม้ได้ในระยะเวลาไม่นาน ในช่วงเวลาประมาณปี พ.ศ. 2513 เจ้าพ่อหลายๆคนก็เริ่มสร้างเครือข่ายทางการเมืองของตัวเองขึ้นมาเพื่อเป็นเกราะป้องกันในการดำเนินธุรกิจและเพื่อสร้างความก้าวหน้าทางธุรกิจ ซึ่งสาเหตุจากในข้างต้นทำให้เจ้าพ่อ และนักการเมืองเริ่มเข้ามาร่วมมือกันในการแสวงหาผลประโยชน์ในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น เช่น เจ้าพ่อให้การสนับสนุนทางการเงินแก่นักการเมืองพรรคการเมือง และเมื่อนักการเมืองที่ตนสนับสนุนได้มีตำแหน่งใหญ่ๆในรัฐบาลก็ให้ความเกื้อหนุนในทางธุรกิจเจ้าพ่อเป็นการตอบแทน ดังจะเห็นได้ว่าในปีพ.ศ. 2526-2531 เสียหายได้เป็นกรรมการบริหารพรรคที่สำคัญคนหนึ่งของพรรคชาติไทย และมีบทบาทสำคัญในการขยายเครือข่ายอำนาจพรรคชาติไทยมายังจังหวัดอ่างทองได้สำเร็จตั้งแต่ปี พ.ศ.2522 – 2557

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนก วงษ์ตระหง่าน. (2536). พรรคการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์
- ขจิตถัย บุรุษพัฒน์, (2510). กำเนิดพรรคการเมืองในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คมกฤษ ลั่นหลาม. (2550). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการยุบพรรคการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ยุทธพงษ์ วงศ์เมืองสรรค์. (2548). หนังสือเรียน สารการเรียนรู้พื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น
- นคร พจนวรวงษ์. (2542). ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- นรติ เศรษฐบุตร. (2542). กลุ่มราชครูในการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์
- วัลลภ พิริยวรรณนะ. (2563). เอกสารประกอบการสอนประวัติศาสตร์การเมืองไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา
- สุจิต บุญบงการ. (2547). การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สินธุ์ชัย ศุกรเสพย์. (2539). บทบาทของ "เจ้าพ่อ" ในการเมืองไทย พ.ศ.2517-2535 .กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สมศักดิ์ ปริศนานันทกุล. (2554). คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 259-6/2554 เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2554. สืบค้นจาก <https://thaipublica.org> > nacc เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2564